

Ernesto Cardenals förlorade liv

Kärleksbudskapet är den röda tråd som löper genom livet för den nu åttioårige poeten, prästen och revolutionären. Ett liv givet åt en revolution för social rättvisa kan aldrig vara förlorat – även om många av de sociala framstegen nedmonteras.

Titeln på den tredje delen av Ernesto Cardenals självbiografi är *La Revolución Perdida* (Den förlorade revolutionen). De två första heter *Vida Perdida* (Förlorat liv) med hänvisning till Lukasevangeliet 9:24: ”Ty den som vill rädda sitt liv ska mista det, men den som mister sitt liv för min skull, han ska rädda det.”

Tillsammans med personligheter som Pedro Joaquín Chamorro och Reinaldo Antonio Téfel bildade han 1949 UNAP, *Unidad Nacional de Acción Popular*. Folkaktionen som var det första alternativet till den tandlösa liberal-konservativa oppositionen mot Somoza. Cardenal hade föreslagit att kalla organisationen *Partido Sandinista* eftersom de var revolutionära antiimperialister ”längre åt vänster än kommunismen”, men han fick ge vika för de övrigas uppfattning. I april 1954 var de inblandade i ett misslyckat mordförsök på Somoza och många återfinns bland April-martyrerna.

Som ung poet skriver han främst kärlekslyrik, men blir senare påverkad av Ezra Pound att berätta allomfattande samhällskritiskt, *exteriorismo*. Startpunkten blir *La Hora 0* (Timmen 0) som kommer ut 1956.

Präst med egen uppfattning

År 1957 inträder han som novis i ett trapenserklöster i USA för att stanna i två år, varefter han studerar till präst i Mexiko och Colombia. År 1966 grundar han ett meditativt brödraskap med en slags urkristen egendoms-gemenskap (kommunism) på Solentinameöarna i Nicaraguasjön. Bönderna får möjlighet att lära sig naivistiskt måleri och skriva poesi. Där föds *Evangeliet i Solentiname*.

Många ungdomar från öarna deltog i oktober 1978 i anfall mot militärförläggningen i San Carlos. Sedan tvingades de flesta öborna att hals över huvud fick fly till Costa Rica. En av dem var Miriam Guevara, vars verk har

varit vinster i VFSN:s lotteri. Under denna tid bodde Cardenal ofta hos Miriams mor, Olivia, i Costa Rica. Ibland gömde han sig hos bekanta i Managua. Han stod under ”militärt” befäl av Herty Lewites i FSLN, men Cardenal lärde sig aldrig hantera gevär – pennan är hans vapen.

Under åren fram till 1979 var han den turnerande poeten som reste till olika länder i Europa och Latinamerika, träffade Pierre Schori och deltog i fredsmöten i Moskva. Hans besök stimulerade till solidaritetsrörelser i många länder. Nicaragua vann stor respekt och sympati under kampen mot den amerikanska imperialismen på sjuttio- och åttiotalen. Cardenal berättar levande om hur han övernattat hos någon sympatisör i Belgien som sedermera blivit Nicaraguas ambassadör i landet.

Bannlyst av påven

Cardenal besökte ofta presidenterna i Mexiko, Venezuela och Panama och i synnerhet den sistnämnda, Omar Torrijos, kom att lämna betydande bidrag till sandinisternas kamp. Samtidigt förhandlade presidenten med USA om att överta Panama-kanalen efter kontraktstidens slut. CIA mördade sedermera Torrijos genom att sabotera hans flygplan.

Boken innehåller många minnesvärda sentenser. Torrijos formulerade en av dem vid samtal med Tomás Borge: ”kommunist är man när det är möjligt, inte när man vill”.

Besöken i Iran efter att Shahan störtats medförde att landet kom att bli den största bidragsgivaren till Nicaragua. Ayatolla Khomeini berättade hur religionen störtade shahen och han menade att den också skulle spela en viktig roll i Latinamerika. FSLN myntade senare begreppet: *Entre cristianismo y revolución no hay contradicción* (Det finns ingen motsättning mellan kristendom och revolution).

Flera sidor upptas av den förre påvens besök i Nicaragua år 1983. Vid hans ankomst till flygplatsen i Managua knäböjde Cardenal och ville kyssa påveringen – men det tillät inte Johannes Paulus II som förolämpande snäste av sin revolutionäre präst. Katolska präster ska lyda Vatikanen och inte delta i revolutionära regeringar. Sedan blev Cardenal bannlyst.

Under 1980-talet var han en ofta motarbetad kulturminister. Daniel Ortigas hust-

ru, författaren Rosario Murillo, delade inte den kultursyn som Cardenal grundade på Marx: ”Det är ett brott att ge åt folket en ovärdig konst.” Det skapades graffiti med Sandinos och Fonsecas profil, men man illustrerade aldrig kontras på ett negativt sätt. Det var Cardenals idé att ställa upp Sandinos silhuett på Tiscapakullen i Managua, där den står alljämt.

Humanism är förlåtelse

Det är med sorg han berättar om ”monsterbarnen” som Somozas nationalgarde lärde upp till torterare. Man gav små keldjur åt tio till tolv års pojkar att sköta om, varefter de fick lära sig att plåga dem på alla upptänkliga sätt, ta ut ett öga med en sked, skära upp magen för att blottlägga tarmar. Allt med avsikt att göra dem fullständigt känslolösa för att de effektivt skulle kunna tortera sandinistiska fångar. Cardenal påstår att man lyckades återföra dem till samhället efter många års terapi. År 1982 har han tillfälle att i Harvard berätta om hur FSLN hanterar fångar:

”Somozisterna som förstörde mitt samhälle på Solentiname lever i frihet på ön. De hade rivit alla hus, verkstäderna för konsthantverk och biblioteket. De förstörde alla papper och konstverk. Av den somozistiske domaren blev jag i min frånvaro blivit dömd till 18 års fängelse och ungdomarna hade fått ett ännu hårdare straff. Men domaren är ostraffad.”

Tomás Borge torterades under nio månader. Han hotade med att hämnas efter revolutionens triumf. Efter segern återsåg han sin torterare i ett fängelse och han gick fram till honom och sade: ”Jag kommer att hämnas på dig” sedan tog han torteraren i hand och sade: ”Detta är min hämnd, jag förlåter dig”.

Jag kan inte göra rättvisa åt alla bokens 666 sidor, men ett bestående intryck blir att FSLN genomförde en human revolution. Än i denna dag vågar jag närma mig en polis eller militär i Nicaragua, vilket jag drar mig för att göra i övriga Centralamerika.

Det bästa betyget på FSLN:s inflytande gav president Ronald Reagan som deklarerade att Nicaragua var ett direkt hot mot USA:s säkerhet och förklarade nationellt undantagstillstånd. Detta blev startskottet till kontras fullständigt olagliga kampanjer från baser i Honduras.

Wille Olsson

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-No Derivative Works 2.5 Sweden License. To view a copy of this license, visit creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/

Ur tidskriften Nyheter från Nicaragua nr 3 2005